

TEATER WANEMUINE

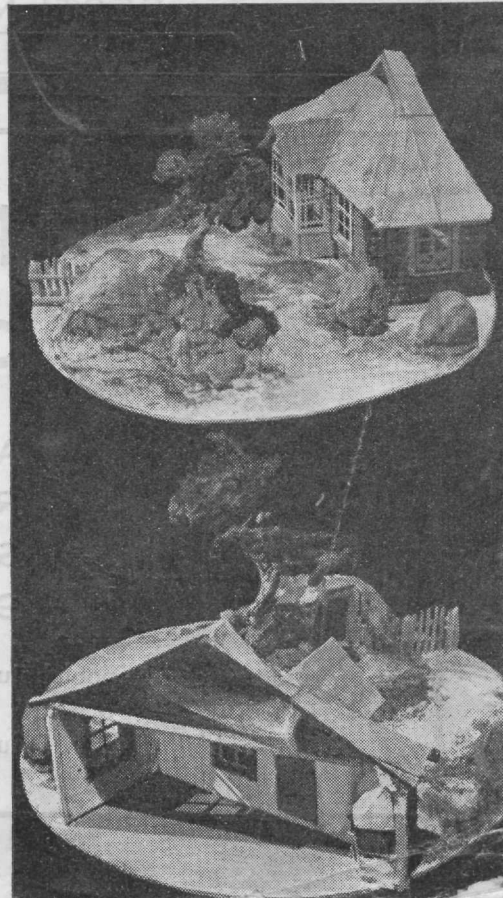
1

S
E
P
T
E
M
B
E
R

1
9
3
5

A 23637

sf. 14398

Teateri muuseum

EESTI RIIDEVABRIKUTE
HOOAJA UUDISED VALMIS-
TAVAD TEILE TÖSIST RÕÖMU

A.-S. KREENBALT

Järgmiste kodumaa tekstiilvabrikute müügikeskkoht ja pealadu:

■ BALTI PUUVILLA KETRAMISE JA
KUDUMISE VABRIKU A.-S.

■ KREENHOLMI PUUVILLASAADUSTE
MANUFAKTUURI O.-Ü.

■ SINDI TEKSTIILVABRIKUTE ÜHISUS,
end. Vöhrmann ja Poeg

■ EESTI NIIDIVABRIKU ÜHISUS

Võidavad parimad!

 paberossid

AHTO
RÜNNAK
SEVILLA-EKSTRA
GRAND

on võitnud suitsetajate poolehoidu eeskujuliku ja püsiva väärtusega

Nõudke kõikjal ETK võluvaid paberosse ja tubakaid.

U/ü „Emlo“

Tallinnas, Pikk 17,
tel. 431-08.

Soovitab kõrges headuses

Konjakeid
Likööre
Napse
Whisky

UUDIS

„Emlo Kuld“
„Emlo Granat“

Saadaval kõikides veinikauplustes,
restoraanides ja kasiinodes kogu
Eestis.

Tartu Triikpesuvabrik

Tartus, Söögiturg 4, tel. 2-22

valmistab

Dop. kraed:	Nurkraed:
„Chic“	„Smoking“
„Genf“	„Elegant“
„Salome“	„Corso“
„Golf“	

Poolpehmed kraed: USA 108 ja
USA 249.

Müügil kõikides en gros ja
en detail ärides.

Käesoleva numbriga algab il-
mumist ajakiri „Teater „Vane-
muine““, tahtes olla lähendajaks
„Vanemuise“ ja Tartu teatripub-
liku vahel. Et uustulnu võttis
tavalise teatribroshüüri asemel
perioodilise ajakirja ilme — seda
tingib Tartu eriline olukord ja
seni valitsenud huvipuudus lava-
kunsti vastu. Ajakiri „Teater
„Vanemuine““, püüdes tartlasis
elustada tundenärvi lava vastu,
peale kohaliku teatriga seotud
küsimuste ja lavale tulevate tük-
kide tutvustamise, omistab tähele-
panu ka Eesti näitekirjanduse ja
lavakunsti tldküsimustele. Üht-
lasi tahab ajakiri seista nii näit-
lejaskonna kui ka publiku teenis-
tuses ja võimaldada mõlemapool-
seid mõttevahetusi trükisõnakaudu.

Teatri töö aluste ja põhimõ-
tete selgitamise kõrval on ajakir-
ja kaugemaks ülesandeks Lõuna-
Eesti teatrielu peegeldamine.

Ajakiri ilmub iga tähtsama
teatrisündmuse ja suuremate esi-
lavastuste puhul. Käesoleval aas-
tal: hooaja avamiseks, „Vane-
muise“ seltsi 70. a juubeliks ja
jouludeks.

Täiendades pildis ja sõnas
neid teatrimuljeid, mida külas-
tajad saanud lavalt, tahab aja-
kiri publiku ja teatri vahetalita-
jana saada heaks abiliseks iga
teatrisõbra laual ning soodustada
uue „Vanemuise“ jaoks uue
teatrit hindava ja armastava õhk-
konna loomist.

Toimet us.

KAANEPIILDIL: „Mees merelt“ 2. vaatuse
dekoratsioonid „Vanemuise“ uuel pöörd-
lavalt. Kõik dekoratsioonikavandid käe-
solevas numbris on valmistatud deko-
raator V. Haasilt.

TÕUSVAL TEEL

Dr. Herm. Paris

„Vanemuise“ teatricalitsuse esimees.

Käesoleva hooajaga astub vana „Vanemuine“ lootusrikkalt uutele radadele, mis meie teeneterikast teatrikunsti rajajat minevikus, peavad nüüd uuesti välja viima avarasse ja loomingurikkasse tulevikku. Mõõdunud suvel on teatri sisemises elus läbi viidud pöördelise tähtsusega uuendused, mis tahavad tagada maksimum võimalusi teatri kunstilise ja majandusliku elu arenguks ja tõusuks. On loodud uus organ teatri juh-

timiseks — teatricalitsus, kelle kätte „Vanemuise“ seltsi juhatuse poolt välja töötatud ja ministereerumi poolt kinnitatud põhikirja kohaselt on usaldanud teatri valitsemise. On kutsutud ametisse uued, kogemusrikkad juhtivad jõud, on suuremal määral värskendatud näitlejaskonna koosseisu, laiendatud teatri koori ja läbiviidud ja -viimisel veel mitmedki teised uuendused, milledega teatripublik saab tutvunema hooaja kestel.

Seltsi juhatuse poolt ettenägelikult läbi viidud konstruktsioonilised uuendused võimaldavad kontsentreerida teatri elu otsest juhtimist üksikute, selleks valitute kätte, mis omakorda soodustab kaugele ulatava ja plaanikindla töökava siseseadmist ja teostamist. Ja see on määrava tähtsusega. Nagu igal teiselgi alal, nii on ka kunstilisel alal tõeliste, püsivate väärtuste loomine võimalik vaid pideva, järje- ja plaanikindla tööga. Kuid ka kõige raskem ja koormavam töö ei ole raskuseks, kui seda tehtakse anduvuse, hoole ja armastusega, sest ainuüksi tõsine töö on omakorda ikkagi see, mis tegijale annab seestmist rõõmu ja rahuldust, mis viib neid oma ala kõrgustesse.

Peagi kerkib laval eesriie ja teater astub oma tööga avalikkuse ette. See töö on ja saab ka edaspidi suunatud mitte sedavõrd sinna, et hiiata mõnede üksikute, teistest väljapaistvamate jõududega, küll aga ühtluse, sulava ansambli loomisega. Ses mõttes on näitlejaskonna koosseisu uuendatud ka väga tuntaval määral andekate, noorte jõududega. Ilma suurustamata võime öelda, et meie kaugeltki ei kavatse leppida tekkinud olukorraga, et hea näitlejaspere, hea ansambli omavad vaid pealinna teatrid. Häid jõude peab jätkuma kogu Eesti teatritele ja jätkubki. Peab neid vaid tööle kutsuma ja kindlustama asjatundlik õpetamine ning juhtimine. Ses mõttes on ka „Vanemuises“ ellu kutsutud ja tööle asunud õpperühmad näitlejaile.

Loomulikult omab alles ülesehitavas töös väga suure tähtsuse näitlejaskonnale vastuvõetava majandusliku olukorra loomine ja selles suunas on sihitud teatri juhtkonna püüded ligemal aastail.

„Vanemuine“ algab uuendatuna oma tegevust ajal, mil kogu meie

≡ ÕLU IGAL AJAL —

*see oivaline
kodumaine
kesvamärjuke!*

≡ *A. Le Coq*

Parim koosviibimise koht Tartus on

„**SINIMANDRIA**“

Suurturg 13. Telefon 127

kodumaal on käimas ülesehitav töö. Vanemuislased ei jää maha uuest tempost, uutest nõudmistest, mis elu neile ette seab, ja meie usume, et „Vanemuine“, kes paljude aastakümnete jooksul on töötanud meie rahva teatrikuuriliste nõuete rahuldamiseks, sammudes omal ajal kodumaa teatrikunsti esirinnas, on uuesti jõudsalt hoogu võtmas tõusval teel. Usume, et pole kaugel aeg, kus omame teatri, mis on võimeline rahuldama täiel määral ülikoolilinna nõudeid. Selleks jõudu vanemuislasele ja usku teatrisõpradele!

MÕTTEID HOOAJA ALUL

O. Aloe

„Vanemuise“ direktori kt.

Teatri ülesehitamine pole teostatav aasta või kahega — vaid see nõuab rea aastaid. Kunstilises ülesehitustöös pole isegi võimalik märkida üksikuid etappe. Näiteks, mis aja jooksul peaks olema läbi viidud mitmest erilaadsest teatrist kokkutu-
tulnud näitlejate üheks ansambliks liitmine; praeguse õpperühma lavakollektiiviks kasvatamine; kogu näitlejaskonna niikaugale arendamine, et iga näitleja oleks suuteline valit-

sema enda häält ja keha, oskama hingestada iga osa ning suuta välja arendada, häälestada ja kasutada enda tunnetusregistrit jne. Ent kui pole määratav lavaliselt kasvatava töö tempo ja tagajärgede saavutamine kavatsatud tähtjaks, — peab kindel olema suund ja oskus rakendada ülesseatud eesmärkide kättevõitmiseks.

Võib tekkida küsimus — jätkub meil selleks küllalt aega ja ainelisi võimalusi. Sellele on ainult üks vastus — peab jätkuma. Aja jaotuse mõttes on võimalik enam-vähem ühtlase töökoorma ja kõikide tegevusse rakendamise korral leida aega peale otseste harjutuste ja lavaproovide ka üldise lavalise kasvatuse ja edasiarendamise otstarbeks. Ka aineliselt ei leia see süstematiseeritud töö kuigi suuri erikulusid, mille katteks teatrivalitsus vastavaid tulusid peab oskama leida. Ei tohi unustada, et teater on kõige suurem, kümnete tuhandetega vahenditult kokkupuutuv kunstiala ning sellena võib levitada enda kasvatavat, kuid väär-suunamise korral, ka laastavat mõju. Töö korraldamisel olgu välja mindud põhimõttest, et teatri ülesandeks ei tohi olla seevõrra kõnelda ja õpetada, kui vaid haarata ja veenda.

Peale vanemate tegelaste, kelle õlgadel praeguse teatri töö kandmine lasub, peab „Vanemuise“ teater juure võitma noori, kellele ridadesse vaja koondada neid, kes juba midagi võivad, kui ka neid, kellele selleks olemas ainult annet ja eeldusi, ning neile edasiarendamist ja arenemisvõimalusi kindlustada. Need kõik peavad tulema ja kasvama ühiseks pereks, jagunemata omavahelises läbikäimises klassideks ja kategooriatesse. „Vanemuise“ teatris pole nüüdsest peale eri ooperi-, opereti-, draama- (sõna laiemas mõttes) ja lastelavastuste näitlejaid, vaid ühine „Vanemuise“ näitlejaspere, kelle parimaiks liigeteks arvatakse neid, kes on suutelised väärilikalt esinema igal alal. Sellest seisukohast lähtuna peab toimuma ka „Vanemuise“ näitlejaskonna täiendamine. Teisel juhul peavad üksikalade jõud olema oma erialade parimad.

* *

*

Mida eeloleval hooajal suudetakse pakkuda publikule?

Senikaua kui näitlejaskond pole suutnud kasvada ja sulada ühiseks ansambliks, tuleb publiku huvi köita ja teda rahuldada väliste efektide ja alatiste uuduste ning vaheldavuse pakkumisega. Selleks tuleb peale oma näitlejaskonna „Vanemuise“ teenistusse võtta sõnalavastusnäitlejaid, ooperi ja opereti soliste teistest teatritest; korraldada vahetusetendusi jne.

Üldiselt teame, et füsioloogiliselt mõjub teater peamiselt nägemisele ja kuulmisele. Nii siis, olgu hoolitsetud mõlema külje eest küllaldasel määral. Esimesest peavad meid üle aitama lavastusse toodav näiline element, kujukunstnikkude-eriteadlaste juhtimisel, millele lavastaja peab liitma tegevuse. Teater ei tohi olla staatiline, vaid kogu oma olemises, seega esmajoonel ka lavastusis — dünaamiline. Kuuldavuse nauditavuse tipuks on helikunst, mis kohustab jälgima, et näitleja häälematerjali vokaalsust täiendaks instrumentaalmuusika ka sõnalavastusis.

Peale teatritegevuse alatise liikuvuse ja paindumise põhimõtte, peab teatris ja loomingu juures valitsema veel alatise otsimise põhimõte. Juba käesoleval hooajal peaks püüdma võimalust mööda pakuda muusika ja sõnalavastuste üksteise täiendamist vastaselementidega. See on püüda osata liita sobivatesse sõnalavastustesse muusikat ja muusikalavastuste trafareetset ettekandeviisi asendada sõnalavastuse ja elulähedasema (realistlisema) ettekande laadiga. Iga teoses liita sõna, muusika, laul, rütm, ja liiklemine ühiseks loominguks tervikuks.

Raskemaks küsimuseks on, missugusele publikule peab „Vanemuine“ oma repertuaariga baseeruma?

Siin ei kõnele selget keelt ei osavõtu-statistika varematest etendustest, ei ka linnaelanike arv tema klassi kuuluvuse järgi. Ülikoolilinnana tuleks suurel arvul arvestada intelligentsi ja üliõpilaskonnaga. Aga senine etendustest osavõtjate arv seda oletust ei soodusta, see nn. hää publik on osutunud halvemaks teatri küllastamise mõttes. Ka puuduvad Tartus suuremad tööstus- ja tööliismassid, kellele repertuaari valikuga võiks tueda. Jääb üle veel keskkiht. Ent rajada repertuaar ainult sellele, oleks vist samuti ebaõige. Neist põhjustest tingituna on repertuaar, mis püüab vaheldamisi rahuldada Tartu kõikide kodanikkude huvisid, kujunenud kaunis kirjuks. Võib-olla, et publiku maitset mitte tundes, selle valikus on eksimusi, kuid on tahetud käia põhimõtte järgi, et mitte publik pole teatri, vaid teater on publiku tarvis. Publik oma osavõtuga oleks tuleviku repertuaari määrajaks.

Sõna on publikul.

Telef. 12-44 **Söögisaal „ASTORIA“** Telef. 12-44

Küüni 5, Tartus.

K. Vihm

A/S. TARTU PANK

Asutatud 1868. aastal.

Aktiikapital kr. 1.000.000.—

Peapank
Tallinn, Kinga 1.

Osakond
Tartu, Suurturg 20.

Toimetab kõiki pangaoperatsioone.
Väärtuste valitsemine.
Pakkide hoiukamber.
Teraslaekad.

Pangühendus Londonis: The British Overseas Bank Ltd.

Soodsam ostukoht

igale tarvitajale on

Tartu Eesti Majanduse Ühisus

Tartus, Holmi tän. 12-18.

Osakonnad:

Tartus, Võru tän. 4, — Räpinas ja Pukas.

KORDAMISLAVASTUSTE KÜSIMUS

H. Raudsepp.

Algupärasel repertuaaril on suuri teeneid meie teatrikriisist ülepääsemisel. Võõras repertuaar tegi meie teatrid elu- ja kodukaugeks. Kui siis tulid kitsad ajad, muutus side lava ja publiku vahel elukardetavaks.

Siin meie algupärased uudisteosed pandid publiku sellega kihama, et paiskasid lavale meie endi igapäeva elu. Ei mõjutud ainult sisulise küljega. Rahvanäidend elustus rahvaluule ja rahvanalja elementidest, rahva-keele lopsakusest, need oma kultuuri ja oma ilmingu põhijooned leidsid rahva hinges kajastust. Teater äkki polnud enam kaugel võõras kunst, vaid oma enese soe ja elus asi.

Meie näitekirjanikele oli see suureks ergutuseks, et nende looming meie teatrielus oli hädavajalik, et seda otsiti ja hinnati. See innustas tööle, pandi välja mis oli, püüti rohkemgi välja panna kui oli. Ent kõrge pingutus võib ainult lühikest aega vilja kanda. „Pikamaa-jookse“ selle taktikaga ei võideta, et kohe startimisel pannakse „lõpuspurt“ peale.

Ja nõnda me siis nägime ettevõtlikkude inimeste suurt kokkujooksu lavakirjanduse loominguks: meil ilmub nüüd aastas oma 30—40 näidendit. Ent meie algupärandite tase on viimasel ajal ilmsesti langenemas. Vähenõudlikule maalavadele võib ju paljugi paras olla. Kuid kutselised teatrid juba kannatavad selle all, et valik on kesine.

Nõnda siis, see suur ülepingutus, mis meie dramaturgias tehtud teatri „päästmiseks“, hakkab end tunda andma eitavate külgedega. See žanr algupärasest dramaturgiast, mis meie lava eriti elustas, pole suutnud areneda kunstilise tõusu poole, vaid haaratud jäljendajate hulka-dest, on laiaks tallatud epigonismist.

Uus generatsioon meie teatriloomingus mängib silmapaistvat osa ning evib oma ilmingut. Dramaturgias noorema põlvkonna taga ei nähta veel lapikest haritumat kultuurpõldu, siin suudetakse parimal juhtumil olla vaid „kraavihallid“ . . .

On selge, et miljonilise rahva juures algupärase repertuaari pidamine on pingutav küsimus. Meie talentide vähesuse juures näitekirjanik vajab erilist hoolitsust. Kui see sünniks, selleks võiks lahti harutada terve programmi. Kuid siin teeme asjast juttu ainult niipalju, kui see on teatri enese edenemise küsimus.

Ma tahaksin puudutada kordamislavastuste küsimust meie algupärasel repertuaaris.

Olen seda juba kuskil varem toonitanud: kui meie publik teatrisse jookseb kokku peamiselt repertuaari uudislõhna peale, siis selles

suurt osa süüdi kannavad teatrid ise. Jaa, see oli sensatsioon, kui algupärane uudisteos tõi lavale me elava tänapäeva. Kuid teater ei saa mitte elada vaid kirjanduslikest sensatsioonidest, ta peab ka kui teater üllatada võima. Kui seda ei sünni, siis me seisame varsti uue kriisi ees. Ja see kriis pole siis mitte ainult teatri vaid ka algupärase repertuaari kriis.

Selle läheneva kriisi juur seisab selles, et meie algupärased uudisteosed jäävad teatreis kirjanduslikeks sündmusteks, mis kord nähtuna üldse kaovad päevakorrast. Ja kui siis juhus pikkade aastate tagant mõne „mängitud“ teose veel kord lavale toob, siis mitte põhjalikult ettevalmistatud uuslavastusena, vaid niisama . . . kuidagi ülesoendatuna.

Et meie publik „tükki“ läheb vaatama, aga mitte uut või teise teatri lavastust, see on otsene nõrkuse tunnistus teatrile, mis ühtlasi löikab ka näitekirjanikule lihasse. Sest kui teater mitte iseseisvat huvi ei suuda äratada oma lavakunsti võitude vastu, siis ei anna teater ka näitekirjandusele seda tuge, mida dramaturgia tänapäev vajab.

Ükski rahvas ei ela oma päevauudistest, vaid kõigi kultuurivara kogusest, mis mitmed põlved on loonud. Kui meie praegu elame rahuliku töö ja ülesehituse ajajärku, siis on paras silmapilk ka teatril seda põhja kindlamalt ja põhjalikuma arusaamisega fikseerida, millele toetudes oleme arenenud ja edasi jõudnud. Kitzbergi ja Vilde näidendid pole meie teatritelt veel kaugelki lavaliseks raudvaraks üles tõetatud. Meie hilisem näitekirjandus ootab kordamislavastuste näol uut elustust. Ja ka meie algupärased uudisteosed vajavad ökonoomilist käsitamist, kui see sageli sünnib.

Jah, meil ei mängita uudisteoseidki küllalt ära. Kui meil teater mõnda teost otsekohe kätte ei saa, siis järgmisel aastal enam ei võetagi, sest nüüd näidend on „vana“. Juhtub rändteater algupärandiga andma külaskäigu etenduse poolele saalile, siis kohalik teater enam ei lavasta, sest tükk on „mängitud“. Algupärase repertuaari soetamine meie väheste talentide juures on nii pingutav asi, et selle raiskamine ja kalevi alla unustamine on kuritegu.

Minu äratundmise järele kordamislavastuste probleem on meie lavaloomingu eeloleva „viisaastaku“ põhilisemaid küsimusi. Teater peab repertuaarisensatsioonide kõrval andma ka lavavõitude üllatusi, kunstiudust. Ta peab murdma publiku harjumuse mitte tulla kordamislavastustele. Ta võidab selle harjumuse näitekunsti uute võitudega vanade tükkide kallal.

Meil sündis seni nõnda, et kui midagi kordamislavastusele tuli, siis publik sai mulje, et teos on vananenud ja teater ise on esimese lavastusega võrreldes tagasi läinud. See halb reklaam teatrile kui ka kirjanikule on sünnitanudki publiku jaheda suhtumise „klassikute“ vastu.

Kordamislavastused peavad olema uuslavastused selle sõna parimas mõttes. Nad peavad ületama esiklavastused kunstilise tasemega. Nad peavad tüüpides uusi sügavusi avastama, mis esiklavastuste rutus varjutati sensatsioonist. Siis muutub ka publiku suhtumus kordamislavastuste vastu.

Kodumajanduse ja kodukultuuri ajakiri

„Taluperenaine“

on iga naise laua parim ehe!

Tellimishind aastaks Kr. 3.60. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Toimetus ja talitus: Tartus, Peeter Põllu tän. 5.

„Regina“
ILUHOIUVAHENDID

KREEM
PUUDER
EAU DE COLOGNE
LÕHNAÕLI
KÜÜNELAKK

on kõrge kvaliteediga!

A/S PROV. J. LILL, TARTUS.

Siinjuures oleks aeg ka publikule asetada suuremaid nõudmisi, ja seda päris avalikult ja järelejätmata. Kui tahame kultuurrahvas olla, siis peame ilmutama ka kultuurrahva tunnuseid. Teater pole ainult näidendite tõlgendaja, teatritöö on omaette looming. Teater võib parima näidendi ära narrida ja võib üsna tühisest asjakesest teha lavasündmuse. Teater pole ainult see, mis ette kantakse, vaid esimeses järgus, kuidas seda tehakse. Seepärast on niiiv ja eeljaloolik teatrisse minna ainult näidendit vaatama, aga mitte lavastust, mis iga kord on samuti uus looming ning väärib vaatamist.

Näidendi tekst on trükitud ja tulevastele põlvedele kättesaadav. Lavastus on ainukordne ning ei kordu sel kujul enam iialgi. Me pole oma aja kaasaegsed, kui me ei jälgi oma teatri lavastusi.

Kvaliteet õlled on:

Ants Silvere

Pilsen ja Tartu
must õlu!

E. W. JÜRGENS

TARTU

ÜLIKOOI 2

TEL. 7-88

KRISTALL, KLAAS,
PORTSELAN, TERAS-
KAUP, MAJATARBED

Tallinna portselani-tööstuse Rosen-
thali ainumüük Tartus.

TÄIUSLIKUM ÜÜRIOKOND TARTUS

SUURIM
VALIK.

A/S. A. M Lutheri saaduste ainumüük
LUTHERMA KORV-
MÖÖBEL / TURISTIDE
VARUSTUS / SPORDI-
KUJUD / KINGITUSED
KALAPÜÜGI-TARBED

EESTI RAAMATU- AASTA PUHUL

F. PUKSOO

Raamatu-aasta Tartu komitee esim.

gustil (4. septembril) ilmus trükist esimene eestikeelne teos.

Päevavalgust näinud peaaegu sada aastat hiljem, kui leutati Gutenbergi poolt trükikunst, oli see eesti-saksakeelne katekismus Lutheri reformatsiooni saavutis. Sest usupuhastus andis rahvale osa pühakirjast ja vaimulik sõna, mitte enam ladinakeelne, ei olnud preestrite eesõiguseks, nagu katoliku kirikus. Sügavat mõju see esitrukkis ei saanud avaldada eesti vaimsele kultuurile, eriti veel, kuna selle levimist takistas Tallinna magistraadi otsus konfiskeerimiseks, kuid siiski võõra vaimu all olevale rahvale oli see esimeseks vahendiks tunda end eestlastena. Sellega astus eesti rahvas teiste suurte kultuurrahvaste perre ja eesti keele olemasolu leidis tunnustamist.

400 aastat eesti raamatut, see on sama palju, kui eesti rahva viimase 400 aasta vaimne arengulugu. Ilmunud raamatute hulga järk-järgulisest suurenemisest, nende sisu võimsast mitmekesisumisest, raamatu välimuse kauninemisest sajandite jooksul, alul küll väga aeglaselt, XIX saj. seda pidevamalt, selgub see rahva kultuurilise taseme tõus, mis viis ta iseseisvusele. XVII saj. vaevalt 1 teos aastas ja seegi peamiselt vaimuliku sisuga, mis märkub veel XVIII sajandi lõpuni, tiheneb eesti raamatutoodang arvult kui ka sisult hoogu võttes XIX saj.-di keskelt peale.

Siiski alles iseseisvumine, luues uusi põhitingimusi eesti raamatu arenguks ja asetades samal ajal erilisi ülesandeid raamatuturu rikastamiseks, viis eesti raamatu euroopalikule tasemele. Nüüd leiab viljelemist praktilises elus vajaliku populaarteadusliku ja erialadelt teadusliku kirjanduse põld, mis senini oli peaaegu söödis. Esilekutsutud jänu raamatute järele vabariigi algaastail püüavad rahuldada kirjastused, millega aga saavutatakse raamatuturu üleküllastumine. Siin esineb küll osalt piksevardana loodud tihe omavalitsuslik — riiklik rahvaraamatukogude võrk, kuid viimase arvele tahetakse teisest küljest tuua isikliku raamatuostu vähenemist. See väide küll ei näe täiesti õigustatud olevat, sest vastuoksa — avalikud raamatukogud õpetavad rahvast lugema ja teevad harjumuseks vajaduse raamatu järele.

Samast seisukohast võiks ka arvustada väidet, et raadio takistavat raamatu levikut, nagu kinogi halvab teatrite edu. Kuid raadiol on võimatu võistelda trükisega, sest ta on piiratud ajaga. Ka raadio, nagu avalikud raamatukogudki, võib õhutada lugemisele, mida tõendab ühe saksa kirjastuse poolt korraldatud ankeet. 200 vastusest selgus, et 94% tunnevad suuremat mõnu raamatust, mis raadios kuuldu. Ja kuigi 21% ankeedist osavõtjaid tunnistavad, et nad raadio tõttu ajapuudusel eemale viiakse raamatulugemisest, asusid vastuoksa 43% neist tutvunema vastavate teostega raadio mõjul ja 28% koguni neid omandama ostuteel.

Nõnda selgub, et meil on praegu raamatukogusid, on kindel lugejaskond raamatutoodangule ja et viimane on mitmekesine. Millised ülesanded oleksid siis raamatu-aastal raamatu propaganda mõttes? Õige palju! Mainin ainult tähtsamaid neist. Kõigepealt oleks loomulik, et meie väärkalt tunnustaks raamatutootjate

Lähemal päevil, 8. sept. leiavad aset üle maa raamatuaastused, korraldatakse raamatunäitusi, valmib raamatufilm ja jaotatakse autasusid vaimutegelastele, raamatutootjatele. Vabariigi 18. iseseisvuse aasta on riigivannema poolt kuulutatud raamatu-aastaks. Sellele kogu rahva kultuuripühale on aluseks väga kaalukad põhjused — esmakordne eesti raamatu juubel. Sest 400 aastat tagasi 25. au-

teeneid. On ju selge, et väikesearvuline tarvitajaskond ei suuda muretseta täielikku ülalpidamist oma töötasatu autorile, andekamaile kirjanikele ja teadlastele. Selle eest hoolitsevadki raamatuaasta instruksioonid kui ka teised kultuurilised üritused taotlevad asutised, määrates autasusid ja auhindu ilukirjanduse mitmesugustele liikidele ja teadusile.

Teiseks tuleks rühkida sinna poole, et ilmuks ja leviks ainult väärtkirjandus, kannis raamat ühelt sisult kui ka väliselt. Meil ilmub aastas üle 1000 teose, küllaldaselt tähelepanevad suurus rahvaarvuga võrreldes ja siin hulgas mitte vähe ka häid teoseid. Edaspidi olgugi raamatutoodang ehk arvuliselt väiksem, kuid selle eest sisult tugevam, õpetlikum.

Edasi ja see on kõige valusam küsimus. Meil ei pühendata isiklikus elus raamatule vääriolist lugupidamist, meie kodudes ei ole raamat muutunud veel esmajärguliseks tarbeasjaks, raamatukappi või riiuleid selle sisuga ei peeta veel kodukaunistuseks. Ei saa öelda, et jõukamal kihil puuduksid võimalused oma eraraamatukogu soetamiseks. Küll muretsetakse kõiksugu segastiilis „antiikmööblit“ ja uhkusega selgitatakse oma külalistele selle väärtust ja iseäraldusi. Kuid raamat? Seda laenutatakse tuttavalt ja tavaliselt ei anta tagasi omanikule. Täst peetakse nii vähe lugu, et tagasiandmist ei arvatagi vajalikuks. Ehk ei oleks üleliigne teiste „päevade“ kõrvale sisse seada igaaastased „laenutatud raamatute päeva“, et aastas vähemalt kord iga kodanik oma raamatukappi revideeriks, laenutatud raamatud oma õigele omanikule posti kaudu tagasi saadaks. Muidugi ei saa süüdistada selle kõige juures otsekohe isikuid, vaid pigemini olusid. Meie kodanikkude klass on alles esimest põlve jõud, kes on majanduslikult end kindlustanud oma suure töö ja vaevaga. Neil pole aega ei ka tarvilikku huvi kultuuriliste väärtuste vastu, ja nagu ajalugu näitab, alles järgmised põlved võtavad selle omaks.

Oleks suur samm juba edu poole, kui raamatut enam ei alahinnataks ja ühevääristataks tavalise mööbliga ja kui meie soovime tõusta samale vaimsele tasemele teiste kultuurirahvastega, siis muretsetagu iga perekonda eraraamatukogu. jõukuse kohaselt kas suur või väikene, olgu see korralikult köidetud ja puhtalt hoitud.

Kuid igal ühel, kes tunnebki suurt huvi raamatu vastu, pole ainelist alust nende muretsemiseks. Ja meie avalikkude raamatukogude kasutajaskond tõendab seda, et meil raamatuid loetakse mitte vähe. Veelgi toetab seda väidet asjaolu, et kirjastuste poolt korraldatud odavatel raamatunädalatel terved trükid lõpule müüdi. Siingi ei puudu abinõu raamatute hankimiseks. Saagu õilsaks kombeks, et sünnipäevaks ja muil sündmustel kinkitakse sugulastele ja tuttavatele häid ja väärtuslikke raamatuid.

Avalikkudel raamatukogudel on lai tarvitajaskond. Siingi võiks palju viia paremuse poole nii raamatukogu tehnilistes korraldustes kui ka koostise sisustamises. Pole üleliigne raamatukogude konsulendi ametisse seadmine, kes asjatundjana annaks juhtnõure ja revideeriks avalikkude raamatukogude seestmist korraldustööd. Olemasolevaid raamatukogusid peaks varustama suurema arvu ja väärtuslikumate raamatutega kui see senini on sündinud. Need oleksid hädavajalisemaid raamatu-aasta ülesandeid.

Moodsaim Kondiitriäri

J. L I L L

Tartus, Riia 11. / Telef. 9-46.

Alati uudiseid.

„MEES MERELT“

„Vanemuises“ on juba aastaid püsinud ilusa traditsioonina hooaja avamine algupärandiga. Seekordseks esietenduseks on valitud August Mälgu 4-vaatusline näidend „Mees merelt“. Tükk tuuakse rambivalgusse teatri uue peanäitejuhi Karl Otto lavastusel ja rea uute jõudude kaastegevusel. „Mees merelt“ kujuneb nii Karl Otto debüüdiks Tartu publiku ees, kui ka aastaid ümbersünni palvikus vaevelnud, praeguse pärastreformideaegse „Vanemuise“ esimeseks uue kunstilise suuna ja käsitluslaadi esindamiseks. Need momendid peaksid põhjustama tavalisest hoopis suurema elevuse käesoleva esietenduse ümber.

August Mälgu „Mees merelt“ tegevustik toimub Saaremaa ranniku-miljöös. Tükk on küllalt lõbusasisuline, healõpuline ja hoitud täiel määral seoses meie lääneranna elanike ja oludega. Kuigi suurema osa meie kodumaa piirist moodustab meri, on seni Eesti näitekirjanduses sellest üpris vähe ainet ammutatud August Mälk, sündinud saarlasena, elades Saaremaal, on pannud kõnelema rannanaised, kaljase kaptenid ja lihtsad kalurid. Neile lisandub kord päikesepaisteline, siis raevutsev, kord hellitav, siis hirmsusisendav meri ise.

„Mees merelt“ esimene vaatus mängib jõuka randlase toas (millest üks nurk kõrvaloleval pildil). Perenaine Leen, mere alaliselt ähvardavast palgest üldse karlikuloomuliseks muutunud, kapten Ranna abikaasa, kurdab tütrele Astale oma muretsemistest lobjakasel merel hädaliisi päästmas oleva mehe ja ta kaaslaste pärast. Ootus ja mure merelviibijate ümber on tekitanud

August Mäik.

elevuse kogu külas ja nii võib näha kapten Ranna maja külastamas ning uudisi pärimas võrgupaikajat Laas Räimest, koolipreilit Maret Joovikut, pisut kohtlast küla pillimeest Juks Kulperit, kapten Ranna kaljase osaniku Priidu Tapu ema Juulat jt. Ootavad naised Juula ning Leen selgitavad omavahel nende kihlatute laste Asta ning Priidu paarinemine võimalusi. Vaatuse lõpul saabub teade, et mehed tulevad merelt ja neil on kaasas jääsuppi kinnijäänud paadist kaks poolkülmunud randlast. Raskesti kaunatanu, väheste elumärkidega noormees kantakse kapten Ranna elamusse, kus algab arstiabi andmine.

Teise vaatuse tegevus toimub kapten Ranna õuel (millest skits näha alloleval pildil). Trallitavas meeleolus Asta satub siin kokku Priidu ema Juulaga, kellel viimasel ajal siristavale ja kudrutavale Astale oleks nii mõndagi öelda. Vanaeit algabki nii ääri-veeri mööda juttu merelt päästetud mehest Oskar Telderist. Jutt katkeb aga Leena ilmumisega ja Juula ei jäta juhust kasutamata, et rääkida Asta emalegi poisist, kes piirleb ümber ta tütre nagu „kass kalakorvi man“. Uue isikuna astub tegevusse ka võrgupaikaja Laas, kes tööjärjega jõudnud kapteni tallu. Ta on elukogenud ja tark nõuandja ning hoiab nii rõõmus kui ka hädas vilka Asta poole. Astal on hällipäev ja ootab merelt kaljast, millel viibivad isa ning Priidu. Haigusest õnnelikult pääsnud ja nüüd kapteni talus kalapoisina töötav Oskargi mõtleb laeva tulekule, mis tõenäolikt toob pöörde ta senisesse armuunne Asta aga vastab küsitlustele: „Ega südame tunne ole tuul, mis täna tõuseb, homme langeb“. Nad otsustavad kahekesi vastu minna tormidele, mis võivad ligemal päevil puhkeda. Pea tuleb pillimees, siis järgnevad Asta sünnipaevale kogunevad külapoisid ning plikad ja ran-

Kõrval pildil:
peanäitejuht
K. Otto, näitle-
jad Joh. Jür-
genson ja Val-
deko Ratas-
sepp.

nast saabub teade, et kaljas heidab sadamas ankru. Asta ja Oskar lubavad laulda koos teistega aga ainult isale.

Kolmandas vaatuses on merituuline — kohiseb. Asta ja Oskari vahekord on juba koduste tühelepanu äratanud ja Leen pärib tütrelt ta südameasjade üle aru. Asta teatab, et ta loobub Priidust, sest „inimese õnn on säääl, kus ta süda“. Tapu Juula loodab „meest merelt“ minema kihutada seega, et tõstab kaebust kapteni juures. Samal ajal õuel Oskari ja Priidu kohtumine lõpeb draamatilise stseeniga, kus üks meestest on valmis tarvitama pussi, teine kaigast. Asta hoiab kokkupõrke ära ja kisa peale õue tulnud kapten annab Oskarile hundipassi. Siidikas ja sõnakas poiss meeldib talle sellest hoolimata . . .

Neljandas vaatuses alguses astub tegevusse elukaval Laas ja meelitä juksi kaasatamisele, et Priidut ahvatlema koolipreili juurde. Kapteni man aga kiidab Laas Oskarit kui kalurit ja avaldab arvamist, et nüüd, kus kalapoissi pole, osutub võrkude parandaminegi mõttetuks. Salaja kohtunud Asta ja Oskar aga otsustavad, et nädala pärast järgneb tüdruk poisile viimase koduranda. Kapten püsib oma otsuses vankumatuna ja lubab põgenemist plaanitsevat Astat koguni pista luku taha. Õnnelik lahendus saabub siis, kui Oskari onu, tüse ja lõbus meremees kapten Telder ilmub poissi ära tooma.

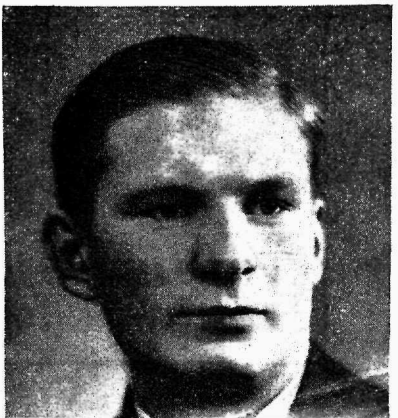
„Mees merelt“ lavastamisel kasutatakse pildide loomisel „Vanemuise“ uut pöördlava ning meeelolu kohtade rõhutamiseks on liidetud näidendile ohtrasti muusikat, mille valinud ja lavastusse seadnud Ed. Tubin.

*

„Mees merelt“ autor August Mälk sündis 4. okt. 1900 Lümanda vallas Saaremaal taluomaniku Tooma ja Marie pojana. Ta õppis Lümandas ministeeriumikoolis 1909.—1913. a., siis Kuresaares 1913.—1915. a., omandas õpetaja kutse 1921. a. ja inglise keele õpetaja kutse Tartu ülikooli juures 1925. a. 1916—1920. a. tegutses A. Mälk Koovi vallakooli õpetajana, võttis siis osa vabadussõjast, 1922—25 oli Torgu v. Mõntu algkooli juhatajaks, 1925. a. alates aga töötab Lümanda alg- ja täienduskooli juhatajana.

August Mälgu kirjanduslik looming astus avalikkuse ette 1926. a. romaaniga „Kesaliblik“, järgnesid tööd „Hukkumine“ (1928), „Õnnepagulane“ (1929), „Läbi öö“ (1929), „Kivine pesa“ (1932), „Üks neistsinatsist“ (1933), „Surnud majad“ (1934); novellikogu „Anna-Marie“ (1927), jutustised „Surnu surm“ (1926), „Surnud elu“ (1929), ja näidendid „Moodne Kain“ (1930), „Vaesemehe ututall“ (1932), „Neitsid lampidega“ (1933) ning „Isade tee“ (1934), peale nende veel Vilsandi linnuriiki valgustav teos „Lood lindudest“. Romaani eest „Surnud majad“ sai A. Mälk riigivanema kirjandusliku auhinna (kolmanda).

Edg. W. S.

Nõudke meie vabriku lihasaadusi!

Need on maitsevad
ja odavad.

Omad kauplused

Tartus: Ülikooli 7	telef. 12-59
Tähe 72	" 12-18
Narva 9	" 12-22
Narva 123	" 14-08
Riia 125	" 14-50
Valgas: Vabaduse 32	" 32

ÜHISUS „LÕUNA-EESTI EKSPORTTAPAMAJAD“

Tartus, Teguri tn.

Telef. 11-24, 11-28, 11-64

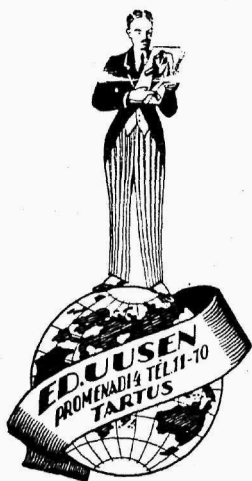
O.-Ü. MELTSI

villa- ja riidevärvimise tööstus

on ja jääb jällemüüjaile
igasuguse villase riide
kõige paremaks ja oda-
vamaks ostukohaks

Tartus, Pikk tän. 12, tel. 8-88

A.S. O. KILGAS TALLINN

VALMISTAN
RÕIVASTUSTÖID
DA AMIDELE
HÄRRADELE

KUMMELI SEEP

VERONIKA
TARTUS

„VIKERLASED“

Ajast, mil „Vanemuises“ hakati harrastama operetti ja sellega seoses palgati teatrile alaline, kindel orkester, tekkis muusikalavastuste tegelastel mõte lavastada olemasolevate jõududega ooperit, millist muusikalist suurvormi tartlastele pakkusid seni külakostina vaid juhuslikud ringreisid koosseisud, kas välismaa või teistest kodumaa teatritest. Leidus ennatsalgavaid töomehi (Vismann jt.), kes harjumata oludes ja piiratud võimalustes tõid lavale „Favoriidi“ (Donizetti), „Trubaduuri“ (Verdi), ja ka teisi. Algatus võeti publikult soojalt vastu ja „Vanemuine“ on sest ajast pea igal aastal võtnud kavva operettide kõrval ka mõne tunnustatuma ooperi, küll mitte igakord puht oma jõududega, nagu „Traviata“ (pr. Aav-Loo ja Rei), kuid siiski püüti leida võimalusi, et Tartu ei jääks hoopis ooperita. Eelmainituile järgnesid lähemate või pikemate vaheaegadega: „Karmen“, „Traviata“, eraettevõttel „Faust“ ja viimasel hooajal koguni kaks: „Eugen Onegin“ ja „Boheem“.

Kuna „Vanemuise“ juures töötav orkester on ainus kindlailmeline sümfoonia koosseisuga orkester Tartus, siis on teatrivalitsus täiel määral teadlik selles vastutuses, mis säärases olukorras lasub „Vanemuisel“ — ta on Tartu muusikaelu keskus, kuna suuremate muusikaliste ürituste lavastamine on võimalik vaid alalistest muusikalistest jõududest koosneva ansambliga. Sellest seisukohast väljudes püüab „Vanemuine“ võimaluste piirides kõik teha, et Tartu võiks seista õigustatult pealinna kõrval kui kodumaa teine muusikaline tsentrum.

1935./36. aasta mängukavva on võetud kolm ooperit. Raamatuaasta puhul avatakse hooaeg Evald

Uued jõud:
M. Tsop, de-
koraatori abi
A. Lepik ja
E. Torop.

A a v a kolmevaatuse ooperiga: „Vikerlased“. Talle järgneksid hilissügisel Leoncavallo „Pajatsid“ (2 vaat.) ja Mascagni „Talupoja au“ (1 vaat.) ning teisel poolaastal mõni kolmas, mille valik pole siiani veel täiesti otsustatud.

Ooper elab praegu üle võrdlemisi suure murrangajärgu. Ei olda enam rahul itaalia vanade meistrite (Bellini ja Donizetti) ooperliku paatosega, kus artistiline külg seisib täiesti kõrval ja vaid lauldi ilusa häälega. Situatsioon ja meeleolu oli enamvähem kõrvalise tähtsusega ja komponistidki püüdsid üksteist üle trumbata vastutulekus lauljale, kirjutades neile igasuguseid fiirituure ja koloratuure, hoolimata et selle all kannatas teksti värviline esitamine.

Esmakordselt seda reformi, so. tuua ooper lähemale reaalelule, nõ. sõnalavastuslikule ettekandele, püüti läbi viia „Boheemis“ ja üsna heade tulemustega. „Tagasi loodusesse“ — see on deviis, mille teostamine on ülesandeks uue „Vanemuise“ ooperite lavastamisel. Ooperilauljad ei tohi enam laval liikuda kui laulvad nukud, vaid nende laulu peab õigustama ka vastav liikumine ning mäng.

„Vikerlaste“ sündmustik on pildike meie esivanemate muistse vabadusvõistluse sangarlikumast aegjärgust Ajastu, kus mehed oma kodu ja isamaa kaitseks igal hetkel relvadega välja astusid.

„Vikerlaste“ sisust.

„Vikerlased“ on „Vanemuises“ lavastatud 5-es pildis. Esimene pilt viib meid Saaremaale. Mereäärsel murul viidavad poisid aega jõukatsumisega; tõstetakse kivi ja veetakse vägikaigast. Üks noormeestest, Ülo, tuleb võitjaks mõlemal alal ja ta püüab kannidest võidupäria, mida ühes teiste külapiigadega mängude võitjale tulevad tooma Juta ja Vaike. Hõiskavd meeleolu katkestub vanema Vaho ilmumisega, kes saadab naised koju, kuna tal meestega tõsisemad jutud on ajada. Nimelt on tulnud saadikud Räväläst ja Ridalast, kaevates kuidas Sigturna vürst Olaf oma meestega nende küläsid röövib ja riisub ning kutsuvad saarlasi endile appi. Vanema Vaho ettepanekul otsustataksegi korraldada ühine retk Sigturnasse. Samal pilgul kostavad küläst naiste karjed ja relvade pärin. Vaike jookseb meeste juurde ja teatab, et Olaf isegi Saaremaale on järjega jõudnud ja ühes teiste vangidega ka vanema tütre Juta kaasa võtnud. Kõik tormavad külla.

II pilt. Püha hiis urikiviga. Ülo on ükski jaunistab Jutast. Tulevad mehed ja naised, et Taaralt paluda õnnistust retkele. Järgneb suur ohverdamis- tseremoonia, kus selgub et Taara on saarlaste sõjämõttega päri. Vaho informeerib mehi oma kavatsusest anda juhtimine Ülo kätte, kuna ta ise selleks liig vana olevat. Pilt lõpeb stseeniga Vaike ja Ülo vahel. Vaike armastab salaja Ülot ja palub nüüd teda, et ta kaugele maale sõttael lähöks, kuna ta tundvat, et Ülot sääl surm ootab, Ülo kohusetunne aga võidab ja Vaike jääb üksinda urikivi juurde ahastama.

III pilt märgib Sigtunas, Olafi lossis. Juta on vürsti vang ja teda piinab kojuigatsus (aaria). Järgneb pikem duett Olafiga, kus viimane alguses loodusinimese lihtsameelsusega püüab Jutale teha selgeks, et ta nüüd Olafile kuuluvat. Juta vastupanust ärritatud võtab ta viimaks appi vägivalla. Samal silmapilgul siseneb sõjalane ja teatab, et eestlased on Sigtunasse sisse tunginud ja röövivad ning põletavad, piirates juba lossi ennast. Olaf haarab mõõga ja kilbi ning tormab välja Lahingu võidavad siiski eestlased ja eesutsas Üloga vangistavad nad Olafi, kelle elu eest palus Juta, ja purjetavad tagasi kodumaale.

IV pilt on jällegi Saaremaal. Tühi rannamaastik, kuna äärel paistab osa linnusest. Varasel hommikul ootavad naised ja lapsed koju tagasi oma vendi, isasid jne. Hakkabki kaugeult kostma sõjalaste laul, mis läheneb. Võidurikkad sõjalased võetakse suure aplombiga vastu ja minnakse ühiselt linnusesse.

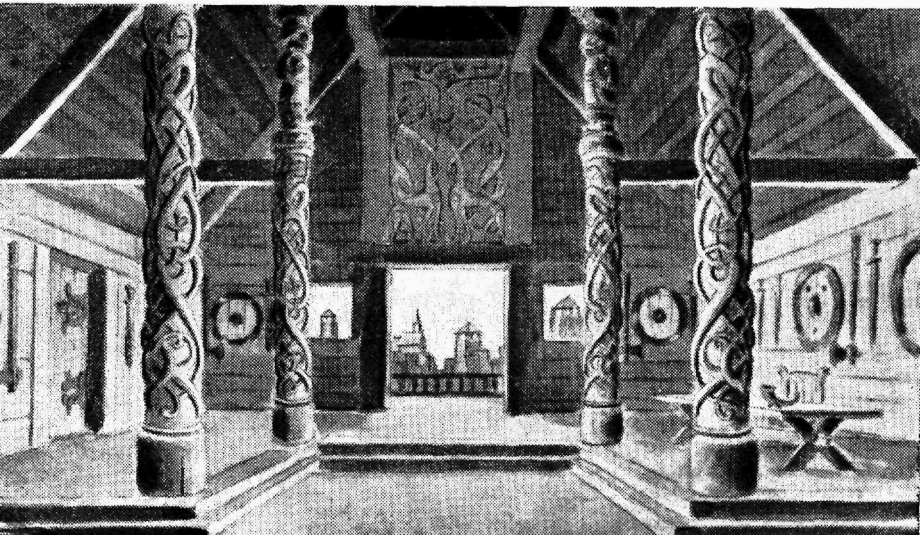
V pilt. Terve sammumine linnusesse sünnib pöördlava abil, nii et IV-da ja V-da pildi vahel vahet ei olegi. Vaho peab enne sõjaretket antud sõnast kinni ja annab Juta Ülole mõrsjaks. Järgnevad pulma- ja sõjatantsud. Ülo jätab nüüd Juta veidikeseks üksinda, minnes sõjalastega, kes kaugemalt, jumalaga jäetud Seda silmapilku kasutab Olaf, kes suures võidu- ja pulmadehoos hooletusse jätud ja vabanenud, et Jutat röövida ja siis põgeneda. Vaike juhtub kisa pealt kuulma ning ruttab seda teatuma Ülole, kes kohe tõttab Jutale appi. Abi saabub ajal, kui Juta ja Olaf juba heitlevad, ent Olaf on kärmem ja surmab Ülo pussihoobiga.

*

Lavastuses on püütud olemasolevate andmete järgi maalida võimalikult tõetruud pilti selleaegsetest oludest ja kommetest. On püütud eriti alla kriipsutada ajajärgu sangarlikust nii lavapiltides kui ka igas esinevas tüübis. Kusjuures inimlikud kired ja tegevus jäävad ikkagi reaalsele pinnale, hoidudes kaldumast stiliseerimisse.

„Vikerlased“ on esimene Eesti ooper, selle sõna sõsisel mõttes, kuna enne seda lepiti vaid vähemnõudlikute laulumängudega ja selle tõttu omab ta oma järglaste keskel täiesti õigustatud suurpositsiooni. Võiks isegi öelda et „Vikerlased“ olid teerajajaks ja pöördepunktiks Eesti muusikas, kuna talle järgnesid teised algpärase ooperid juba õige korrapärase vahedega, õhutas ju „Vikerlaste“ menu teisi heliloojaid rohkem tähelepanu pöörama sellele muusikalisele suurvormile.

Evald Aav on püüdnud muusikas taotleda Eesti rahvusliku omapära (maldatud juhttoon, minoorse kõla ülekaal ja võiks öelda ka eestipärane retsitatiiv). Oma üldlaadilt sarnaneb ta verismi voolule tugenedes arioso stiilile. Eriti õnnestunuiks tuleb lugeda üksikuid aariaid, nagu Vaike (II pildi lõpp), Juta (Sigtuna pildi algus) ja Olafi omad (samas pildis). Väga populaarne on ka Juta ning Ülo duett (Õnn meie juurde jää) V-das pildis. Täiel määral meisterlikult on kirjutatud ansamb-

3. pilt: Sigtunas Olafilossi sisemus.

lid, millistest meeldejäävamad on uurikivipalve ja sõjavanema Ülo tagasitulek Sigtunast, tantsulaul: „Läki, läki . . .“ ning esimene märguaul: „Ülo, üle valla“.

Aav tarvitab oma tegelaste iseloomustuseks orkestri juhtmotive (Ülol: „Ülo, üle valla“, Olafi tugev $\frac{3}{4}$ rütmis bassi käik jne.) ja üldiselt pole „Vikerlaste“ orkestril mitte üksi saateülesanne, vaid ta omab ka tugeva isikliku joone.

Üle kahekuuline ettevalmistus peaks „Vikerlastele“ tagama „Vanemuises“ kunstiliselt kõigiti õigustatud mineku, ja lootes seltskonna ning vastavate organite ja organisatsioonide toetusele, tahab „Vanemuine“ oma tööga õigustada püsiva ooperi ansambli olemasolu Tartus, püüdes olukordade paranedes tervet muusikalist mehhanismi tõsta nii kvanditeedilt kui ka kvaliteedilt nõuetavale kõrgusele.

Ed. Tubin ja H. Uuli.

Koloniaal- ja tubakakauplus

A. KUUS

Tartus, Kaubahoov 18, tel. 9-13.

EN GROS JA EN DETAIL
JÄLLEMÜÜJATELE 0/0 0/0.

Kümblus
seep

KÜMBLUSSEEP
A. FREDERKING
TARTU

A. FREDERKING

Ida Urbel

„Vanemuise“ liikumisjuht, tuli Tartu Viljandi „Ugalast“.

Edmund Anton

Dramastuudiost uue jõuna „Vanemuises“

ESIMENE EESTI KINDLUSTUSE SELTS MAJA

EEKS-MAJA

ASUT. 1866. A.

PEAKONTOR: TALLINN, LAI 1. TARTU OSAK.: UUSTURG 7

Parim abinõu naha puhastamiseks puudrijäanetest ja tolmust. Teeb naha sametpehmeks ja annab õrna mati jume.

Daamidele prantsuse mandlikliid „LION“ jne.

Ehtne ainult kaubamärgiga „LION“

Daamidele

PRANTSUSE

MANDLIKLIID

PESEMISEKS

KAITSEMÄRGIGA

HIND 45 S. PAKK

LION

TRADE MARK KEEMIA TOOSTUS

„Vanemuise“ teatri 1935. a. sügishooaja repertuaar.

I-sel poolaastal on teatris järgmised lavastused:

Hooaeg avatakse laup., 7. sept. August Mällki 4-vaatuslise näidendiga „Mees merelt“.

Pühapäev, 8. sept. on kavas püüval kell 12 raamatuvaasta aktus ja kell 8 õhtul Ed. Vilde „Pisuhänna“ esietendus. Järgmiseks sõnalavastuseks tuleb Mait Metsanurga „C. R. Jakobson“ seltsi 70. a. juubeli pidustuseks, esietendusega 4. okt. Sõnalavastustest tulevad veel I-sel poolaastal ettekanded — 17. okt. Luts-Särevi „Tagahoovis“ noorte teatlastega. 7. nov. on Eino-Leino „Lalli“ või Lauri-Haarla „Lemmi poika“ esietendus. 21. nov. A. Kalda „Mare ja ta poeg“ ja hooaja viimaseks sõnalavastuseks Hugo Raudsepa „Mikumärki“ värskendatud kujul

Laulumängude hooaeg avatakse septembris. Sellele järgneb kas Hindrey-Simmi „Kooperüütel“ ehk Kitzberg-Simmi „Kosjasõit“ — esietendus 28. nov.

Operihooaeg avatakse 21. sept. E. Aava „Vikerlastega“. Järgmine ooperi lavastus valmiks 14. nov. Leoncavallo „Pajatsid“ ja Mascagni „Cavalleria rusticana“ (Talupoja au).

Opereti esimene uuslavastus on ette nähtud 24. okt. Opereti-hooaja avamis-lavastus pole veel täiesti kindel, kuna on otsustamata küsimus, kas opereti hooaeg avada algupärase või mõne hästi tuntud välisoperetiga. Algupäranditest on kaalumisel Priit Ardna (Elmar Rossmani) ja Arnold Sepa „Igavene legend“ ehk Boris Vatseli ja Elmar Tõnsoni „Napoli pärl“. Välisoperetidest tuleks esmajoones mängu Strauss'i „Sinine Donau“ ehk Lehäri „Mustlase armastus“.

Lastelavastuste esietendus on 13. okt. H. Viisnapuu „Maaalused“, sellele järgneks laste jõulunäidend, mille lõpu lik valik näitejuhi poolt alles otsustamata.

„Teater „Vanemuine““ järgmine number ilmub ühenduses „Vanemuise“ seltsi 70. a. juubeliga 1. oktoobriks s. a.

Hooaja avamine teistes teatrites.

1935. a. sügishooaja avamine toimub „Estonia“ traditsiooni kohaselt muusikalavastusega — seekord 7. sept. W. Ferrari ooperiga „Madonna ehe“ R. Kulli juhatusel ja Hanno Kompuse lavastusel. Sõnalavastuste hooaeg avatakse 8. sept. Shakespeare'i draamaga „12. ööl“.

Draamastudio toob esietendusele A. Särevi dramatiseeringu A. H. Tammsaare „Tõe ja õiguse“ 2. jaost „Härra Mauruse I. järgu koolis“. Teine koosseis esitab ringreisul lavale A. Mälgu „Mees merelt“.

Tallinna Töölisteatri on avatükkiks J. Jaiki „Esiivanemate kuld“ Viljandi „Ugala“ on valinud hooaja alguseks Pagnoli „Fanny“. Võru „Kandle“ tuleb sügiseseks esietenduseks A. Mälgu „Mees merelt“. Sama tüki on hooaja avanguks valinud veel Kuresaare teater. Pärnu „Endlas“ algab teatri-ssoon E. Vaiguri „Kraavihallidega“, samuti Narva „Võitleja“.

Tartu Draamateatri Seltsi Teatrikunstistuudio esitab publikule töö alguse demonstratsioonina dr. V. Hioni lavastusel A. H. Tammsaare „Juuditi“.

Tänavused juubilarid.

Eeloleval sügissemestril pühitsevad „Vanemuise“ perest tähtpäevi:

Muusikajuht Juhan Simm 50-aastaseks saades, Amalie Kõnna oma lavategevuse 50-dat tähtpäeva ja Ida Suvorova näitekunsti põllul töötamise 15. aastapäeva.

KLÄVERIVABRIK

JOH. VIHMM

NIGULA TAN. 16. OMA S MAJAS

LADU GILDI TAN. 7. TARTUS

LIMONADITEHAS J. NIRK

Tartus, Pikk tn. 14-16, telef. 334. ASUT. 1911. a.

Soovitab tuntud headuses karastavaid jooke:

Sidrunisooda, Apelsini-, Vabarna- jne. **LIMONADID**
ja palju teisi.

Eriti soovitav viimane uudis nime all **Kuremarja-Morss.**

SHOKOLAAD kompvekkidena SHOKOLAAD tahvlitena

suurimas valikus, kõrgemas
headuses, alati värskel.

Suurim valik ilukarpidest:
kohane kink igaühele ja igal
ajal.

R. GLASSMANN,

Suurturg nr. 1. Shokolaadi-tööstuse
kauplus.

Parimad nahailu-vahendid:

Lido crème ● Bukett

puuder ● Kulmuvärv —

Henno Odor ● Kõlni-

veed ja lõhnaõlid

Küünelakk „Email“ jne.

A./S. „**ODOR**“

T.-Ü. „MAJA“

Tartu osakond

1. Pakub:

Ehitusmaterjale,

Elektritarbeid ja

-sisseseadeid,

Vesivarustustarbeid

ja -sisseseadeid,

Värve,

värnitsat ja

tapeete.

**Foto- ja raadio-
aparaate ja -osi.**

2. Võtab oma peale:

Igasuguseid remont- ja ehitustöid.

Hea kaup! Mõõdukad hinnad.

Parimad on

E. Güntheri

riidevärvid

„Vanemuise“ 70. a. juubel.

„PISUHÄND“

„Vanemuise“ 70. a. juubelpidustused toimuvad 4., 5. ja 6. oktoobril 1935. a. „Vanemuise“ juhatuse koosolekul otsustati pidustuste kava koostada järgmiselt:

Reedel, 4. okt. 1935. a.

Kell 18 — Noorsoo-õhtu.

1. Avamäng orkestrilt — juhatab Juhan Simm. 2. Lühike kõne (10 min.) Dr. H. Paris. 3. Näidend — „C. R. Jakobson“ — lavastaja R. Ratassepp.

Laupäeval, 5. okt. 1935. a.

Kell 21. — Perekonna-õhtu.

1. Muusikalisi ettekandeid. 2. Näidend — ühevaatusline. 3. Tantse ja teisi (nalja) ettekandeid. 4. Tants. 5. Loteriil-allegri.

Pühapäeval, 6. okt. 1935. a.

Kell 12. — Aktus.

1. Vaimulik tallitus — rektor J. Kõpp. 2. Avamäng orkestrilt — juhatab Juhan Simm. 3. Avasõna — seltsi esimees A. Jõudu. 4. Koorilaule „Vanemuise“ koorilt — juhatab E. Tubin. 5. Aktusekõne (15 min.) — minister K. Menning. 6. Lühike ajalooline ülevaade (10 min.) — juhatuse liige A. Pau. 7. Tervitused (kestus kuni 3 min.) 8. Lõppsõna — seltsi abiesimees.

Kell 20. — Pidulik etendus.

1. Näidend — „C. R. Jakobson“ — lavastaja R. Ratassepp.

Ed. Wilde »Pisuhänd«, mis meie klassilisem ja tänaseni täiuslikumaks jäänud eesti komöödia oma hoogsalt liikuva dialoogi, sundimatu tegevuse ja reljeefsete peategelaste-paariga, on võetud »Vanemuise« poolt korratavasse repertuaari seoses raamatu-aasta aktusega. Ühtlasi on »Vanemuise« teatrivalitsuselt püstitatud põhimõte, et nn. eesti teatriliteraatuuri raudvara peaks tulema järjekindlalt üksikute teoste kaudu uuendatud käsitluslaadis kordamisele. Selline püsiva väärtusega teoste valimik meie tuumakamast näitekirjandusest suudaks eriti palju anda õppivale noorsoole.

Seekordne lavastus »Vanemuises« läheb rea nooremate jõududega ja on hoitud üldiselt realistlikus raamistikus. Pöördelisi uusvõtteid lavastamisel pole kasutatud, vaid teos seisab laval täielikult raamatu-aasta teenistuses, kuigi on nähtud hiljem ette ka mõned iseseisvad etendused. »Pisuhänna« kordamisega avaneb tartlasil üle mitme aja võimalus näha populaarset paari Vestmanni — Piibelehte, kellest esimene on tuntud tüse eesti mees, kes ränkade rahade omamise kõrval tahab olla ka kultuurtegelane ja ihkab »avvu«. Piibelehes näeme ussina visa puurijat ja uurijat töömeest, kellel ei piisa uhkustamiseks tahet ega aega. Järgnevad suurustaja ja tühi tõusik Sander, kadakas Matilde jt. »Pisuhänd« tuleb esietendusele Saksa teatri ruumes.

FOTO-ATELJEE

H. RIEDEL JA H. EGGERT

SUURIM JA MOODSAIM TARTUS

ERIALA PORTREED JA LAVAVÕTTED

K.-m.

Johan Peep

Tartus, Promenadi 2.

Kodumaa droogid

Lõhnaõlid

Kõlnevied

Puudrid

Kreemid

Teatritarbed

Maniküürtarbed

Kammid

Peeclid

Seebid

Kummikaubad

== Sidumismaterjal ==

Maalrivärvide - osakond

EESTI VALMISRIIETE JA TELLIMISTE ÄRI
AUG. VALDSON
TARTUS-ALEKSAANDRI TÄN 1
TEL 12-66

RIKKALIKUS VALIKUS
MOODSAID JA ELEGANTS
MEESTE- JA NAISTE
VALMISRIIDEID.

Osakond Petseris, Turuplats 12, telefon 1-13.

LAKIVABRIK

„Pluto“

om. ins. A. Kink.

Tallinn, Lai 22.

Tartu ladu Ülikooli 30.

Valmistab ainult kõrge-
mas väärtuses:

nitrotselluloose — lakke riidelakke
puu, naha, metalli, autode šabloonlakke
ja lennukite katmiseks õlilakke igaks otstarbeks
nitrotselluloose - polituure piirituselakke
tsapinlakke piirituse polituure
paberilakke kütünelakki „Regina“
staniollakke jne.

Ilustage oma kodu ja hoidke oma vara hävinemise eest, tarvitades „Pluto“
vabriku saadusi.

EDV. WEYDE

„TARTUVAHEMEES“

TARTU, KÜÜNI TÄN. 3.

Eesti vanim kohvikõrvetus
kuuma õhuga ja koorekeste
eraldamisega.

**KOHV • TEE • KAKAO
PUUVILI KUIV. jne.**

Kõrgeväärtuslikud

„UNION“ jalanõud

Elegantsed kingad daamidele ja härradele. Kõige suurem valik sügishooaja fassongidest ja muustritest.

Reisukohvrid, käekotid, portfelliid, sukad.
Külastage meie ladusid!

Kaubahoov 36, Tartus, Suurturg 10.

MURETA

olete märja ja pori
suhtes, kui kannate

EESTI KUMMITÖÖSTUSE O.-ü.

„PÕHJALA“

kalosse ja kummijalanõusid.

*Alaliselt rikkalik valik
hooaja moe-, pudu- ja
pesukaupadest*

Kaabud

*Kootud villased
asjad, käsitöö-
niidid, villane
lõng jne. jne.*

Hinnad mõõdukad, müüksuurel ja väikesel arvul

MOODSAMAIID

SIIDI- JA VILLASEID
KLEIDIRIIDEID, NÄGUSAT
SIIDI-, VILLAST JA
PUUVILLAST TRIKOO-
PESU, PITSI JA IGASUGUSEID
PAELU

SOOVITAB RIKKALIKUS VALIKUS

A/s. „**RAUANIIT**“

NÕUDKE KÕIKJAL.

TALLINN, PÕHJA PUIESTEE 7

KÕIGE TÄIELIKUM

KARL ABELI

RIIDE JA VALMISRIIETE ÄRI,
TARTUS, KAUBAHOOV 34-35.

- Soovitab rikkalikus valikus valmis **naister. mantleid, siidi vihmakuubesid**, pidu kleidiriideid, siidist ja villaseid jne.
- **Meester. valmis palitud**, ülikonnad jne. ja palju siin üleslugemata riidekaupa parimatest kodu- ja välismaa vabrikutest.
- **Tellimised täidetakse I-se järgu juurelõikajate** ja parimate meistrite poolt, äri täielikul vastutusel, omas töökojas.
Olen riidekauba ladu uute, puuduvate kaupadega täiendanud, seejuures hea kaubaga, hinnad odavad.
- **Avarad äriruumid, alates 24. skp.;** lahke teenimine ja soovitus kauba valikus.

TEIE TUNTUD

KARL ABEL riide ja valmisriiete äri, Tartus,
Kaubahoov 34-35. Tel. 8-19

Ilustage oma kodu
kaunite lilledega!

Lilleäridest

F-a Karl Will

omanik Th. Will

Rüütli tn. 5, Lossi tn. 7. Tel. 418

Plekitööstus ja litograafia

G. Linholm

Igasuguste plekk-karpide,
-tooside, -nõude, -plakatite
jne. valmistamine.

Tallinn, Vana-Kalamaja 439-93.

Tuubitöötus

Arthur A. LINHOLM

Valmistatakse tinatuube
nr. nr. 0—11.

Töö headus kindlustatud.

KAS OLETE KINDEL:

- 1) et suudate sunduseta koguda endale ja omastele vajaliku summa vanaduspäeviks?
- 2) et, suutes küll koguda igal aastal teatud summa, teil jätkub elupäevi vajaliku kapitali loomiseks.

Teie ei saa seda garanteerida, seetõttu valige

ELUKINDLUSTUS,
mis täidab ideaalselt kaks eelnimetatud ülesannet.

|| Kindlustusselts „EESTI“
Kodumaa suurim ühistegeline kindlustusettevõte.

PHILIPS-RAADIO

1936. a. MUDELID

patarei- ning võrkaparaatide ladu Tartus

K-M. TEATER & MUUSIKA

äris KÜÜNI 6. Tel. 4-68.

== Palume tutvuneda nende hädusega ilma ostu sunduseta. ==

Väljaandja: „Vanemuise“ selts.

O.-ü. „Ilutrükk“, Tartu, 1935.

Vastutav ja tegevtoimetaja E. V. Saks.